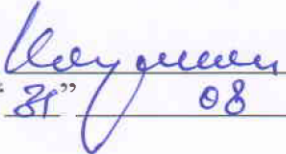

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО
Кафедра «Бізнес-консалтинг та міжнародний туризм»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри, к.е.н., доцент

 Сергій КАРМАН
"31" 08 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Економіка сімейного бізнесу»

для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
зі спеціальності **051 «Економіка» за ОПП «Економіка»**
факультет економіки та бізнесу

2021– 2022 рік

Робоча програма з навчальної дисципліни «Економіка сімейного бізнесу» для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти зі спеціальності 051 «Економіка» за ОПІ Економіка - Мелітополь, ТДАТУ, 2021. - 11 с.

Розробник: д.е.н., професор Сергій КАЛЬЧЕНКО

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри «Бізнес-консалтинг та міжнародний туризм»

Протокол від «31» серпня 2021 року № 1

Завідувач кафедри бізнес-консалтингу та міжнародного туризму

к.е.н., доцент Карман Сергій КАРМАН

Схвалено методичною комісією факультету економіки та бізнесу зі спеціальності 051 «Економіка» за ОПІ «Економіка» для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

Протокол №1 від «2» вересня 2021 року

Голова, доц. Костякова Анна КОСТЯКОВА

1 ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів 4	Галузь знань: <u>05 Соціальні та поведінкові науки</u> (шифр і назва)	Обов'язкова	
Загальна кількість годин – 120 годин	Спеціальність: <i>051 «Економіка»</i> (шифр і назва)	Курс	Семестр
Змістових модулів - 2		1	2-й
Тижневе навантаження: аудиторних занять - 2 год. самостійна робота студента – 12 год.	Ступінь вищої освіти: <u>«Доктор філософії»</u>	Вид занять	Кількість годин
		Лекції	-
		Лабораторні заняття	-
		Практичні заняття	28 год.
		Семінарські заняття	-
		Самостійна робота	92 год.
		Форма контролю: диференційований залік	

2 МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою дисципліни "Економіка сімейного бізнесу" є формування у здобувачів фундаментальних знань теорії та практики функціонування бізнесових структур сімейного типу з позиції сучасних економічних трендів, соціальної ефективності, виходячи з принципів концепції стійкого розвитку і набуття ними відповідних професійних компетенцій, що забезпечують ефективне ведення економічної діяльності.

Завданнями дисципліни є:

- вивчення теоретичних положень і практики взаємодії держави та домогосподарств як умови стійкого розвитку суспільства;
- визначення можливостей використання зарубіжного досвіду та аналіз можливостей використання елементів зарубіжних моделей економічної діяльності домогосподарств в національній економіці;
- формування розуміння значення домогосподарств як складової соціально-економічних відносин;
- аналіз ролі держави в забезпеченні ефективного функціонування домогосподарств;

Об'єктом дисципліни є домогосподарства як соціально-економічна одиниця.

Предметом навчальної дисципліни є теоретико-методологічні, методичні та організаційно-економічні аспекти формування і розвитку сімейного бізнесу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен

знати:

- основні принципи ведення економічної діяльності в бізнес-структурах сімейного типу;
- форми здійснення економічної діяльності в бізнес-структурах сімейного типу;
- методичні підходи щодо оцінювання результативності економічної діяльності бізнес-структурах сімейного типу;
- сучасні тенденції розвитку домогосподарств як інституту ринкової економіки.

вміти:

- оцінювати рівень ефективності функціонування бізнес-структур сімейного типу як соціально-економічної одиниці;
- оцінювати перспективи розвитку бізнес-структур сімейного типу з урахуванням макроекономічних трендів та стану національного економічного простору;
- досліджувати соціально-економічну сутність бізнес-структур сімейного типу в контексті економічних шкіл.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні (фахові) компетентності (ФК):

ФК1. Знання основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем у сфері економіки.

ФК2. Здатність ідентифікувати, формулювати та вирішувати актуальні наукові та прикладні соціально-економічні проблеми.

ФК3. Здатність планувати, організовувати, проводити спеціальні наукові дослідження та впроваджувати їх результати.

ФК4. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми та приймати науковообґрунтовані рішення в професійній діяльності.

ФК5. Здатність викладати фахові дисципліни зі спеціальності «Економіка».

soft skills

показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення;

3 ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА 1. Теоретичні засади функціонування сімейного бізнесу [1], [6]

Поняття домогосподарство. Наукові підходи до визначення терміну «домогосподарство». Домогосподарство в системі кругообігу товарів, ресурсів та доходів. Сімейне господарство.

ТЕМА 2. Домогосподарство як інститут ринкової економіки [2], [3]

Ознаки домогосподарства. Чинники розвитку домогосподарств. Функції домогосподарств. Домогосподарство як постачальник ресурсів. Домогосподарство як виробник. Домогосподарство як споживач. Домогосподарство як заощаджувач.

ТЕМА 3. Теоретичні засади фінансової діяльності домогосподарств [1],

[2]

Фінанси. Концепції фінансової діяльності. Фінанси домогосподарств. Функції фінансів домогосподарств. Розподільча функція. Контрольна функція. Інвестиційна функція.

ТЕМА 4. Економічна та соціальна сутність селянських домогосподарств

[1], [4]

Дрібнотоварне виробництво. Концепція трудоспоживчого балансу. Особисте селянське господарство. Природа особистого селянського господарства. Сімейно трудове селянське господарство. Господарство населення. Особливості функціонування селянських господарств. Риси сучасних селянських господарств. Класифікаційні критерії селянських домогосподарств.

ТЕМА 5. Генезис підприємницької діяльності в селянських домогосподарствах. [2], [5]

Історичні особливості державної політики в аграрному секторі. Етапи розвитку господарських формувань в сільській місцевості. Столипінська аграрна реформа. Колгоспний період розвитку селянських домогосподарств. Фактори, що визначили природу сучасних селянських домогосподарств. Напрями сучасної державної політики розвитку селянських домогосподарств.

ТЕМА 6. Методика та методологія дослідження ефективності розвитку селянських домогосподарств на засадах підприємництва. [1], [5]

Фактори впливу зовнішнього та внутрішнього середовища на діяльність селянських домогосподарств. Особливості діяльності селянських домогосподарств. Методи оцінки діяльності селянських домогосподарств. Алгоритм оцінки ефективності виробничої діяльності селянських домогосподарств.

ТЕМА 7. Інформаційне забезпечення розвитку селянських домогосподарств [4], [6]

Проблеми ефективного використання інформаційних ресурсів в аграрному секторі. Моніторингова діяльність органів статистики. Оцінка рівня інформаційного забезпечення діяльності селянських домогосподарств.

ТЕМА 8. Методика оцінки ефективності функціонування селянських домогосподарств [2], [3]

Методика оцінки доходності селянських домогосподарств за обсягом надходжень. Методика оцінки ефективності виробництва продукції в селянських домогосподарствах за умовним валовим доходом. Індексна оцінка результативності діяльності селянських домогосподарств.

ТЕМА 9. Перспективи розвитку селянських домогосподарств [3], [5]

Негативні наслідки глобальної ліберальної парадигми. Принципи стратегії розвитку селянських домогосподарств. Основні розділи Концепції розвитку селянських домогосподарств. Система «аграрна наука – аграрне виробництво». Агроінноваційна система. Напрями раціоналізації діяльності селянських домогосподарств.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Номер тижня	Вид заняття	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість				балів
			Годин				
			лк	лаб.	пр.	СРС	
Змістовий модуль 1 Теоретичні засади функціонування сімейного бізнесу							
1	Практичне заняття 1	Теоретичні засади дослідження функціонування домогосподарств			2		5
	Самостійна робота 1	Робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	-	6	2
2	Практичне заняття 2	Домогосподарство як інститут ринкової економіки			2		5
	Самостійна робота 2	Робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	-	6	2
3,4	Практичне заняття 3	Теоретичні засади фінансової діяльності домогосподарств			4		10
	Самостійна робота 3	Робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	-	6	2
5	Практичне заняття 4	Економічна та соціальна сутність селянських домогосподарств			2		5
	Самостійна робота 4	Економічна та соціальна сутність селянських домогосподарств				8	2
6,7	Практичне заняття 5	Генезис підприємницької діяльності в селянських домогосподарствах.			4		5
	Самостійна робота 4	Робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	-	10	2
8	Самостійна робота	Підготовка до написання ПМК I				10	
	ПМК I	Підсумковий контроль за змістовий модуль I					10
Всього за змістовий модуль 1 – 62 год.			-	-	14	46	50
Змістовий модуль 2 Сучасні особливості розвитку сімейного бізнесу							
9,10	Практичне заняття 6	Методика та методологія дослідження ефективності розвитку селянських домогосподарств на засадах підприємництва			4		10
	Самостійна робота 6	Робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	-	10	2
11	Практичне заняття 7	Інформаційне забезпечення розвитку селянських домогосподарств			2		5
	Самостійна робота 7	Робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	-	10	2
12,13	Практичне заняття 8	Методика оцінки ефективності функціонування селянських домогосподарств			4		5
	Самостійна робота 8	Робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	-	10	4

14,15	Практичне заняття 9	Перспективи розвитку селянських домогосподарств			4		10
	Самостійна робота 9	Робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	-	6	2
16, 17	Самостійна робота	Підготовка до написання ПМК II				10	-
	ПМК II	Підсумковий контроль за модуль II					10
ПМК 2		Підсумковий контроль за модуль 2					10
Всього за змістовий модуль 2 – 58 год.			-	-	14	46	50
Диференційований залік							
Всього з навчальної дисципліни – 120 год.							100

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 1

Класифікація інститутів
 Поняття домогосподарство.
 Наукові підходи до визначення терміну «домогосподарство».
 Домогосподарство в системі кругообігу товарів, ресурсів та доходів.
 Сімейне господарство
 Ознаки домогосподарства.
 Чинники розвитку домогосподарств.
 Функції домогосподарств.
 Фінанси домогосподарств.
 Дрібнотоварне виробництво.
 Концепція трудоспоживчого балансу.
 Особисте селянське господарство.
 Особливості функціонування селянських господарств.
 Риси сучасних селянських господарств.
 Класифікаційні критерії селянських домогосподарств.
 Історичні особливості державної політики в аграрному секторі.
 Етапи розвитку господарських формувань в сільській місцевості.
 Напрями сучасної державної політики розвитку селянських домогосподарств.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 2

Методи оцінки діяльності селянських домогосподарств.
 Алгоритм оцінки ефективності виробничої діяльності селянських домогосподарств.
 Проблеми ефективного використання інформаційних ресурсів в аграрному секторі.
 Моніторингова діяльність органів статистики.

Оцінка рівня інформаційного забезпечення діяльності селянських домогосподарств.

Методика оцінки доходності селянських домогосподарств

Принципи стратегії розвитку селянських домогосподарств.

Система «аграрна наука – аграрне виробництво».

Агроінноваційна система.

Напрями раціоналізації діяльності селянських домогосподарств.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Державна служба статистики [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>.
2. Домогосподарство [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2010/gdn/sdh/dod_01.htm
3. Збарський В. К., Талавиря М. П., Резнік Н. П., Єременко Д. В. Формування конкурентоспроможного фермерського укладу України: [монографія]. К., 2016. 530 с.
4. Єременко Д. В. Конкурентоспроможність фермерських господарств України: теорія, методологія, практика: [монографія]. Мелітополь, 2017. 310 с.
5. Кальченко С. В., Карпенко А. В., Попова Т. В., Карпенко Н. М. Інституційна синергія: навчальний посібник. 2020. 320с.
6. Кальченко С.В. Розвиток особистих селянських господарств в умовах системних трансформацій аграрного сектору: монографія. Мелітополь.: «Люкс». 2014. 408с.

Допоміжна:

1. Павлов О.І. Сільські території України: історична трансформація парадигми управління. / О.І. Павлов. – Одеса: Астропринт, 2006. – 360с.
2. Подолинський С.А. Вибрані твори./Упоряд.: Л.Я. Корнійчук. – К.: КНЕУ, 2000. – 328с.
3. Про кредитні спілки: Закон України від 20.12.2001р. № 2908-III [Електронний ресурс]. - Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2908-14>.
4. Про особисте селянське господарство: Закон України від 15.05.2003р. № 742-IV [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=742-15>.
5. Про підприємництво: Закон України від 18.10.2005 № 2984-IV. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://tourlib.net/zakon/pro_pidpr.htm.
6. Про сільськогосподарську кооперацію: Закон України від 20.11.2012 № 5495-VI. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=5495-17>.
7. Про споживчу кооперацію: Закон України від 10.04.1992р. №2265-XII [Електронний ресурс]. - Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2265-12>.

8. Про фермерське господарство: Закон України від 15 травня 2003р№3523-VI //Офіційний вісник України. – 2003. - №29.- С.62-75.
9. Тоффлер Е. Нова парадигма влади. Знання, багатство й сила / Е. Тоффлер. — Харків: Акта. — 688с.
10. Туган-Барановський М.І. Соціалізм як позитивне учення. - [Електронний ресурс] / М.І. Туган-Барановський. - Режим доступу http://gallery.economicus.ru/cgi-bin/frame_rightn.pl?type=ru&links=./ru/tugan/works/tugan_w16_3.txt&img=works_small.gif&name=tugan&list_file
11. Удова Л.О. Інноваційні перетворення особистих селянських господарств: зарубіжний досвід та українські реалії//Л.О.Удова// АгроІнком. – 2001. - № 7-9. - С.86-90.
12. Cluster policy in Europe. A Grief summary of cluster policies I 31 European countries. Europe Innovation Cluster Mapping Project. Oxford Research AS, January 2008. 34 p.
13. Comparison of farmers' incomes in the eu mebmbers states. Режим доступу до статті: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/540374/IPOL_STU\(2015\)540374_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/540374/IPOL_STU(2015)540374_EN.pdf).
14. Diversifying farming businesses. Режим доступу до статті: <https://www.gov.uk/guidance/diversifying-farming-businesses>
15. Family's diversification into an on-farm cookery school. Режим доступу до статті: <http://www.fwi.co.uk/business/diversification/familys-diversification-into-an-on-farm-cookery-school.htm>

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Навчально-інформаційний портал ТДАТУ <http://nip.tsatu.edu.ua>
2. Наукова бібліотека ТДАТУ <http://www.tsatu.edu.ua/biblioteka/>
3. Методичний кабінет кафедри <http://feb.tsatu.edu.ua/faculty/department-of-economics/science/publications/#to-main>